

Archeologisch onderzoek Brug Ouderkerk aan de Amstel gem. Amstelveen en Ouder-Amstel

Bureauonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1626

Definitief

ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Provincie Noord-Holland

Sweco Nederland B.V.
Houten, 24 mei 2016

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Brug Ouderkerk aan de Amstel
gem. Amstelveen en Ouder-Amstel

Subtitel : Bureauonderzoek
GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1626

Projectnummer : 347448

Referentienummer : 347448-D-Htn-0516

Revisie : D

Datum : 24 mei 2016

Auteur(s) : de heer drs. J. Bex

E-mail adres : archeologie@grontmij.nl

Gecontroleerd door : mevrouw H. Boon MA

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door :
ia de heer drs. W.A. van Breda

Paraaf goedgekeurd :

Contact :
Sweco Nederland B.V.
De Molen 48
3994 DB Houten
Postbus 119
3990 DC Houten
T +31 88 811 66 00
www.sweco.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : 14 maart 2016

Datum concept : 04 april 2016

Datum definitief : 24 mei 2016

Opdrachtgever : Provincie Noord-Holland

Uitvoerder : Grontmij Nederland B.V.

Bevoegde overheid : Gemeenten Amstelveen en Ouder-Amstel

Aanleiding : Voorgenomen vervanging brug en aanpassingen van de omliggende infrastructuur

Locatie : provincie : Noord-Holland

(bijlage 1) gemeente : Amstelveen (oostoever) en Ouder-Amstel (westoever)

plaats : Ouderkerk aan de Amstel

toponiem : PIP Brug Ouderkerk

kaartblad : 25 G Amsterdam

RD-coördinaten : oost X: 121.936 / Y: 479.161

brug X: 121.706 / Y: 479.069

NW X: 121.286 / Y: 478.997

ZW X: 121.321 / Y: 478.832

afm. plangebied : ca. 4 ha.

Archis2 : OMG nummer : 3993774100 (onderzoeksmelding)

Documentatie : beheer en plaats : Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Huidige en toekomstige situatie	5
1.3	Beleidskader	6
2	Bureauonderzoek.....	7
2.1	Werkwijze.....	7
2.2	Geologie en bodem.....	7
2.3	Archeologiebeleid	8
2.3.1	Gemeentelijk archeologiebeleid Amstelveen.....	8
2.3.2	Gemeentelijk archeologiebeleid Ouder-Amstel	9
2.3.3	Bestemmingsplannen	9
2.4	Bewoningsgeschiedenis en landschappelijke omgeving	11
2.4.1	Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland.....	11
2.5	Historisch kaartmateriaal	11
2.6	Overige bronnen	13
2.7	Archeologische verwachting	13
3	Conclusie en aanbeveling	14
3.1	Conclusie	14
3.2	Aanbeveling	14
	Literatuur en bronnen	16

Bijlage 1: Ligging locatie op de topografische ondergrond

Bijlage 2: Ontwerp

Bijlage 3: Advieskaart vervolgonderzoek

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van de Provincie Noord-Holland heeft Grontmij Nederland B.V. – part of Sweco, een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen realisatie van een nieuwe overbrugging van de Amstel bij Ouderkerk. De huidige brug dateert uit het eind van de jaren 1930 en is thans aan vervanging toe. De omliggende infrastructuur zal ook worden aangepast ter bevordering van de verkeersdoorstroming en –veiligheid. De gemeenten Ouder-Amstel, Amstelveen, Stadsregio Amsterdam en de provincie Noord-Holland hebben een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor de realisatie van een nieuwe brug.

Het plangebied (brug en toevoerende wegen) ligt aan weerszijden van de Amstel bij Ouderkerk aan de Amstel. De westelijke oever maakt deel uit van de gemeente Amstelveen en de oostelijke oever van de gemeente Ouder-Amstel. De brug voert de provinciale weg N522 over de rivier. Op afbeelding 1.1 staat het plangebied (in rood) globaal ingetekend op de topografische ondergrond.

Afb. 1.1 Ligging plangebied op de topografische kaart

1.2 Huidige en toekomstige situatie

De huidige beweegbare brug (afbeelding 1.2) bestaat uit twee rijbanen met daarnaast een fietspad (twee richtingen) en aan de andere kant van de weg een trottoir. Met name aan de westzijde (gem. Amstelveen) staat nabij het plangebied oude bebouwing (afbeelding 1.3). Op de hoek Amsteldijk-Noord en Amstelbaan (N522) staat een voormalig schoolgebouw dat gebouwd is aan het einde van de 19^e eeuw.

Afb. 1.2 De brug vanuit het zuiden gezien

Afb. 1.3 Streetview (google) van het schoolgebouw op de hoek Amsteldijk-Noord en de Oranjebaan.

De ontwikkeling omvat een verdubbeling van de huidige brug(capaciteit) en een aanpassing van de wegeninfrastructuur aan beide kanten van de brugpassage (zie ontwerp in de bijlage). Vanaf het kruispunt met de Amstelslag zal een nieuwe weg worden gerealiseerd door de weilanden ten noorden van de Oranjebaan (N522). Vanwege de aanpassingen in de omliggende wegeninfrastructuur zal het voormalige schoolgebouw moeten worden verwijderd. Langs deze nieuwe weg zal onder meer een sloot worden gegraven. Dat is ook het geval aan de oostkant. De overige aanpassingen bestaan uit verbreding en verplaatsing van de wegen of fietspaden, de herinrichting van baanvakken en kruispunten, plaatsing van duikers en het aanbrengen van grondkerende constructies.

De exacte dimensies van de toekomstige bodemingrepen zijn ten tijde van het schrijven van dit bureauonderzoek nog niet vastgesteld. Het is al wel duidelijk dat de voorgenomen bodemingrepen de eventuele archeologische waarden in de ondiepe ondergrond kunnen verstoren. Hiertoe wordt (in eerste fase) een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd.

1.3 Beleidskader

De Wet op de archeologische monumentenzorg is in 2007 in werking getreden waarmee de uitgangspunten van het Europese Verdrag van Malta binnen de Nederlandse wetgeving zijn geïmplementeerd. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is om archeologische waarden in de ondergrond (ter plekke) te behouden, omdat de bodem of oorspronkelijke context de beste conserveringsomgeving is (behoud in-situ).

Gemeenten dienen een eigen archeologiebeleid te hebben en in de ruimtelijke ordening rekening te houden met de mogelijkheid van archeologische waarden in de ondergrond.

Het archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (v. 3.3). Grontmij beschikt over een opgravingsvergunning afgegeven door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Bij het bureauonderzoek is gekeken naar voor het onderzoeksgebied relevante gegevens met betrekking tot de archeologie, cultuurhistorie, geologie en bodem. Hierbij zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- het bestuderen van bodemkaarten en topografische kaarten;
- het raadplegen van het gemeentelijk archeologiebeleid;
- het raadplegen van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie;
- het raadplegen van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- het inventariseren van archeologische waarnemingen en in het verleden verrichte archeologische onderzoeken in het Archeologisch Informatie Systeem Archis2;
- het raadplegen van de Archeologische Monumentenkaart (AMK);
- het raadplegen van historisch kaartmateriaal;
- het raadplegen van overige relevante literatuur.

In de navolgende paragrafen worden eerst de geologie en bodemopbouw van het onderzoeksgebied beschreven. Daarna zullen de al bekende archeologische en cultuurhistorische waarden van het onderzoeksgebied worden besproken. Op basis van de gegevens van zowel de geologische en bodemkundige opbouw als van de bekende archeologische waarden wordt dit hoofdstuk afgesloten met een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Daarin wordt per archeologische periode aangegeven hoe groot de kans is op het aantreffen of verstoren van archeologische waarden.

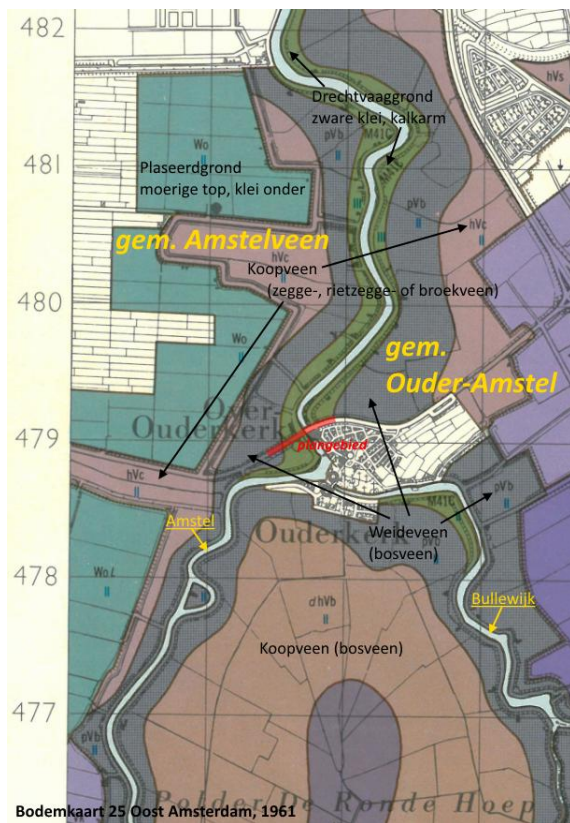
2.2 Geologie en bodem

Het plangebied ligt binnen het Hollands veengebied (archeoregio 12). Het thans zichtbare landschap is gedurende het Holoceen gevormd en in (sub)recente tijden vormgegeven. In de diepere ondergrond liggen de kleiige en zandige wadafzettingen die nadien door verzoeting van het gebied zijn overgroeid en afgedekt door een (oorspronkelijk) dik veenpakket. Binnen het uitgestrekte veengebied lagen enkele veenstromen. De Amstel is ook zo'n veenstroom. Aanvankelijk mondde deze uit op het Oer-IJ. Vanaf de periode rond het begin van de jaartelling moet het water van de Amstel via het Almere / Flevomeer naar het noorden richting de Waddeneilanden hebben gestroomd.¹ Doordat dit voornoemde merengebied in de Late Middeleeuwen veranderde in de Zuiderzee, stond de Amstel onder directe invloed van de getijden. Ter hoogte van het plangebied is daardoor langs de rivier zeeklei afgezet. Nadat de Amstel werd afgedamd (anno 1265-75) vond geen periodieke sedimentatie van mariene klei meer plaats.

Volgens de Bodemkaart² (afb. 2.1) ligt het plangebied voor het merendeel binnen de kalkarme zeekleigronden. Meer specifiek binnen de Drechtvaaggronden bestaande uit zware klei (code: M41C). Een klein deel van het plangebied op de westelijke oever ligt binnen de Weideveen- gronden bestaande uit bosveen (code: pVb). In het omliggende gebied komen deze gronden ook veel voor, evenals Koopveengronden bestaande uit bosveen (code: hVb) dan wel zegge, rietzegge- of broekveen (code: hVc). De oevers of dijken langs de rivier zijn opgehoogd en dus niet lokaal gevormd. Het is onduidelijk waaruit dit ophoogmateriaal bestaat evenmin wat de herkomst van die grond is. Onder het asfalt zal granulaat (gebroken bouw materiaal) of iets dergelijks zijn aangebracht.

¹ De Gans & Bunnik, 2011. p. 44-45.

² Bodemkaart 25 Oost Amsterdam, 1961.

Afb. 2.1 Bodemkaart, in rood het plangebied

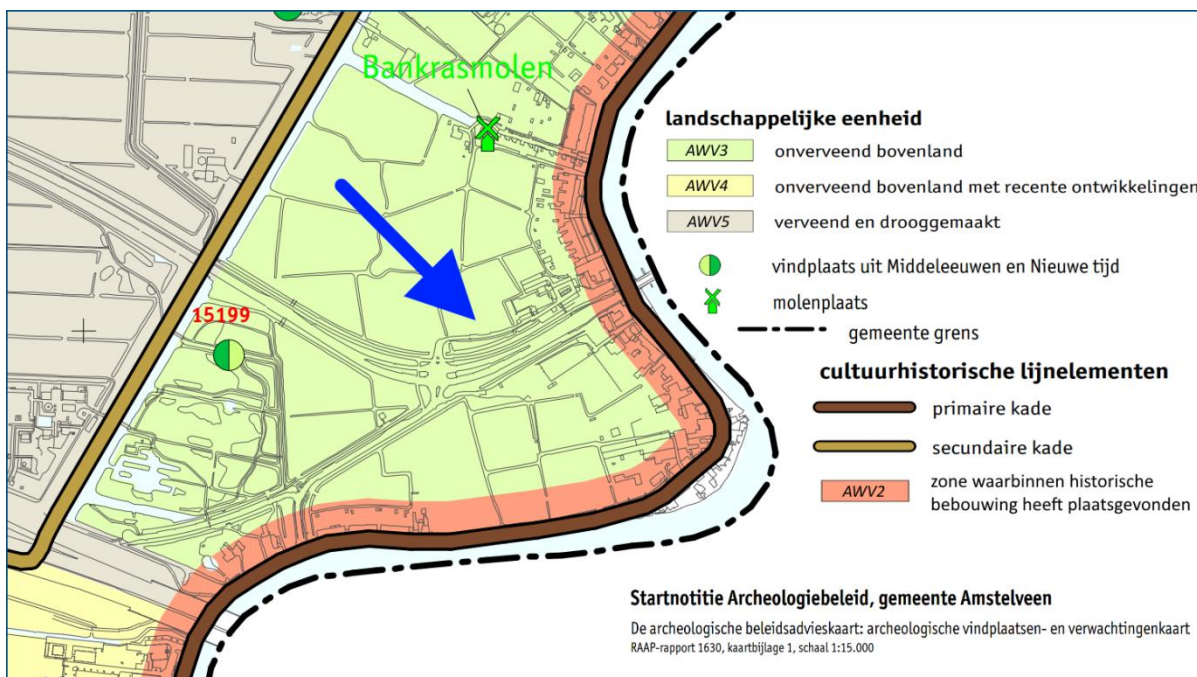
Afb. 2.2 Uitsnede Actueel Hoogtebestand Nederland ter hoogte van het plangebied

Raadpleging van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) levert voor het project of plangebied niet direct relevante aanvullende gebiedsinformatie op vanwege de bebouwing en aanwezige infrastructuur binnen het gebied. Op de uitsnede van het AHN (afb. 2.2) is te zien dat de oevers of dijken langs de Amstel hoger liggen (kleur: rood of oranje) dan het achterliggende poldergebied (in groen). Binnen de weilanden, waar de nieuwe weg (noordelijke aansluiting) en de sloten verlegd gaan worden, zijn geen opmerkelijke verhogingen en depressies of een bepaald micro-reliëf te zien die mogelijk van invloed is op de archeologische verwachting van het plangebied.

2.3 Archeologiebeleid

2.3.1 Gemeentelijk archeologiebeleid Amstelveen

Op de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Amstelveen heeft de dijkzone binnen het plangebied een hoge archeologische verwachting voor (bouwhistorische) resten uit de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (afb. 2.3). Langs de oevers van de Amstel heeft namelijk historische bebouwing plaatsgevonden. Binnen deze zone (AWV2) geldt een lage verwachting voor alle andere perioden. Ter plaatse van deze verwachtingszone (AWV2) dient bij ruimtelijke ontwikkelingen die dieper gaan dan 30 cm –mv en groter zijn dan 100 m² vroegtijdig inventariserend archeologisch onderzoek plaats te vinden. De rest van het deelgebied binnen de gemeente Amstelveen heeft een middelmatige archeologische verwachting voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd (AWV3) en een lage verwachting voor de overige perioden. Binnen deze zone dient inventariserend onderzoek plaats te vinden bij ontwikkelingen die dieper gaan dan 30 cm –mv en groter dan 500 m². Dit betekent dat in het deelgebied binnen de gemeente Amstelveen de voorgenomen ontwikkeling archeologisch onderzoeksplichtig is en dat er inventariserend archeologisch (veld)onderzoek moet plaatsvinden.

Afb. 2.3 Uitsnede archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Amstelveen. Plangebied ter hoogte van de blauwe pijl.

2.3.2 Gemeentelijk archeologiebeleid Ouder-Amstel

De gemeente Ouder-Amstel heeft geen archeologische beleidsadvieskaart of iets dergelijks. De archeologische regelgeving is ondervangen in de bestemmingsplannen (zie volgende paragraaf).

2.3.3 Bestemmingsplannen

Raadpleging van de vigerende bestemmingsplannen op de website www.ruimtelijkeplannen.nl toont dat het plangebied deelt uitmaakt van verschillende digitaal te raadplegen bestemmingsplangebieden, namelijk BP Buiten Noord en BP Ouderkerk aan de Amstel (afb. 2.4).

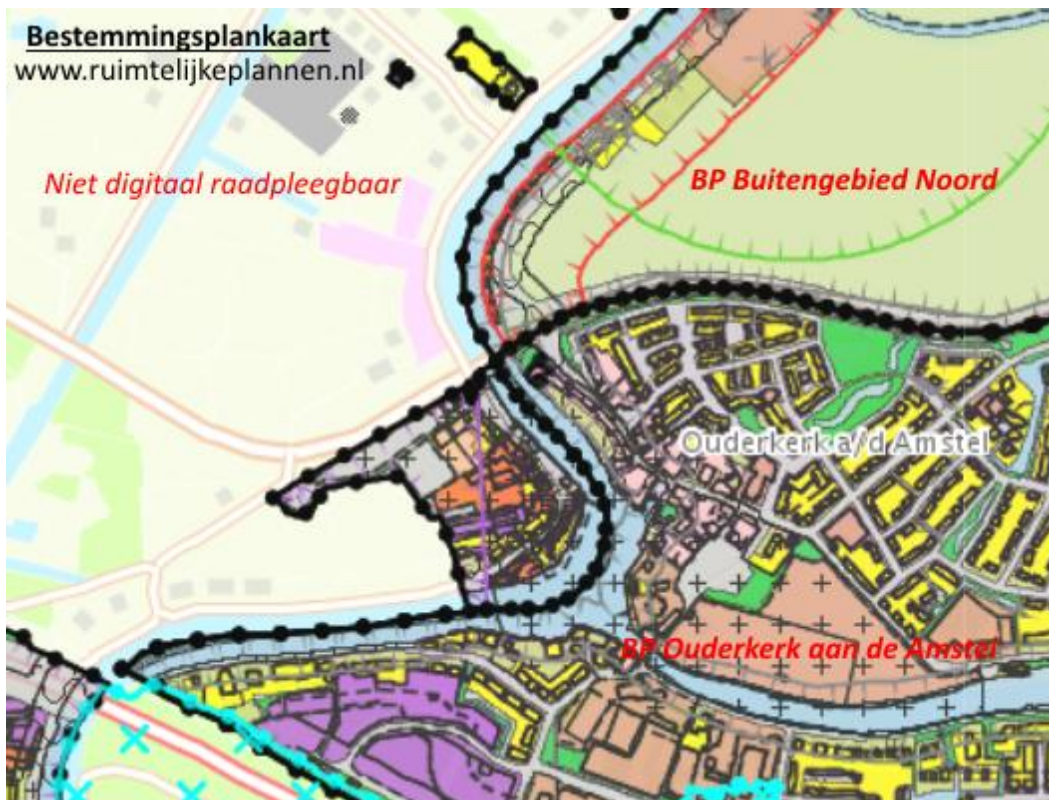
Aan de oostkant van het plangebied ligt bestemmingsplangebied 'Buitengebied Noord'³. Binnen deze zone wordt een nieuwe sloot aangelegd vanwege het lichtelijk opschuiven van de weg (zie ontwerp in de bijlage).

In de bijbehorende regels staat voor het aspect archeologie⁴ het volgende opgenomen: *De voor 'Waarde - Archeologie' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen. Echter wordt op de kaart of in de bijlagen niet duidelijk welke gronden nu de waarde archeologie hebben toebedeeld gekregen. Een gemeentelijke archeologische verwachtingenkaart is niet beschikbaar of opgesteld.*

In de bouwregels (art. 25.2) staat het volgende voor deze 'waarde archeologie'-gronden: *Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een omgevingsvergunning ten behoeve van het bouwen, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijken de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.* Dit bureauonderzoek voorziet in eerste fase hierin.

³ <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0437.BPBuitengebNoord-VA01>

⁴ Artikel 25 Waarde – Archeologie : http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0437.BPBuitengebNoord-VA01/r_NL.IMRO.0437.BPBuitengebNoord-VA01.html#_25_Waarde-Archeologie

Afb. 2.4 Uitsnede Bestemmingsplankaart van www.ruimtelijkeplannen.nl

Zowel ten oosten als ten westen van de Amstel maakt het plangebied gedeeltelijk deel uit van BP Ouderkerk aan de Amstel⁵. In de bijbehorende regels staat voor het aspect archeologie het volgende opgenomen: *De voor 'Waarde - Archeologie' aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.*

In de bouwregels (art. 18.2) staat het volgende voor deze 'waarde archeologie'-gronden: *Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een omgevingsvergunning ten behoeve van het bouwen, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.*

Indien uit het in 18.2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de omgevingsvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de omgevingsvergunning: a) De verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden. b) De verplichting tot het doen van opgravingen. c) De verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

⁵ http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0437.BPOuderkerk-0001/r_NL.IMRO.0437.BPOuderkerk-0001_index.html

2.4 Bewoningsgeschiedenis en landschappelijke omgeving⁶

Het grootste deel van het Holoceen en in de late prehistorie maakte het plangebied deel uit van een nat gebied. Aanvankelijk nog behorende tot een waddegebied en later deel uitmakend van een uitgestrekt veengebied. De kleiige en licht zandige oevers van de veenstroom de Amstel waren in zekere mate bewoonbaar. Het gebied werd waarschijnlijk hoofdzakelijk via het water betreden ter exploitatie van de natuurlijke grondstoffen en de jacht. Rond het begin van de jaartelling tot het einde van de Romeinse Tijd werden de oeverwallen sporadisch bewoond. Daarna pas weer vanaf de late middeleeuwen.

De bisschop van Utrecht verleende in de 11^e eeuw concessies aan mensen die het veenmoeras in het Amstelland wilden ontginnen en in cultuur brengen. Daartoe groef men sloten in het veen, waardoor het veen door natuurlijk verval ontwaterde of de lager gelegen veenstroompjes. Het veen werd afgegraven en structureel ontwaterd. Door oxidatie van de organische ondergrond daalde het maaiveld. Uiteindelijk kwamen de watergangen, waarop eerst afgewaterd werd door natuurlijk verval, hoger dan het omliggende veen te liggen. Hierdoor moesten de watergangen bedijkt worden om de landbouwgronden droog te kunnen houden. De gronden achter de dijken en kaden liggen thans net iets onder NAP.

Het Hoger Einde is één van de oudste straten van Ouderkerk aan de Amstel. Vanaf de 17e eeuw was het Hoger Einde een plek voor rijke kooplieden uit Amsterdam om een buitenplaats te stichten. Aan het Hoger Einde stonden in de 18e eeuw maar liefst zeven buitenplaatsen, het merendeel van die oorspronkelijke gebouwen is verdwenen. Langs de Amstel lag een jaagpad voor de trekvaartroute. De rivier is deels gekanaliseerd en de kaden zijn menigmaal aangepast ten behoeve van de waterkerende functie en de trekvaart.

Het schoolgebouw aan de Amsteldijk Noord – dat verwijderd moet worden voor de nieuwe noordelijke wegaansluiting – is in de tweede helft van de 19^e eeuw gebouwd (vermoedelijk 1877) en in 1910 verbouwd.⁷

De aanleg van een nieuwe brug (plangebied) over de Amstel in 1938 direct ten noorden van de voormalige Gereformeerde Kerk aan het Hoger Einde Zuid, betekende een ingrijpende verandering in de eeuwenoude kern. Het Hoger Einde werd daarmee doorsneden.

2.4.1 Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland
Raadpleging van de uitgebreide provinciale informatiekaart landschap en cultuurhistorie toont geen relevante aanvullende informatie voor het plangebied. Het plangebied ligt binnen een ingedijkt getijdengebied dat vanaf de Late Middeleeuwen bewoning kent. Voordien behoorde het gebied tot een veengebied (periode Late Nieuwe Steentijd tot Late Middeleeuwen). Daarvoor lag het binnen een groot getijdengebied / kustgebied.

2.5 Historisch kaartmateriaal

Raadpleging van oud kaartmateriaal toont op een kaart van halverwege de 19^e eeuw (afb. 2.5) nog enkel bebouwing langs de dijken en op de oevers. Het plangebied is enkel op de oostelijke oever bebouwd. De rest is nog landbouwgrond of dijk / kade.

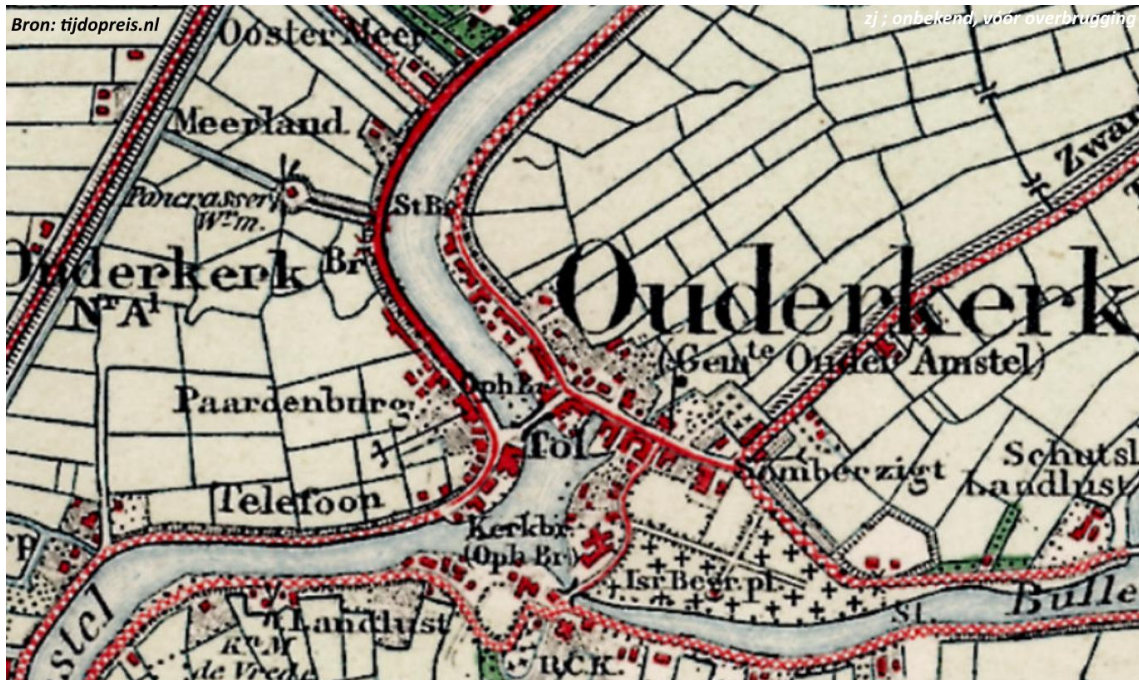
Afb. 2.5 Kaart halverwege de 19e eeuw. De onderhavige brug / plangebied thv de gele ster.

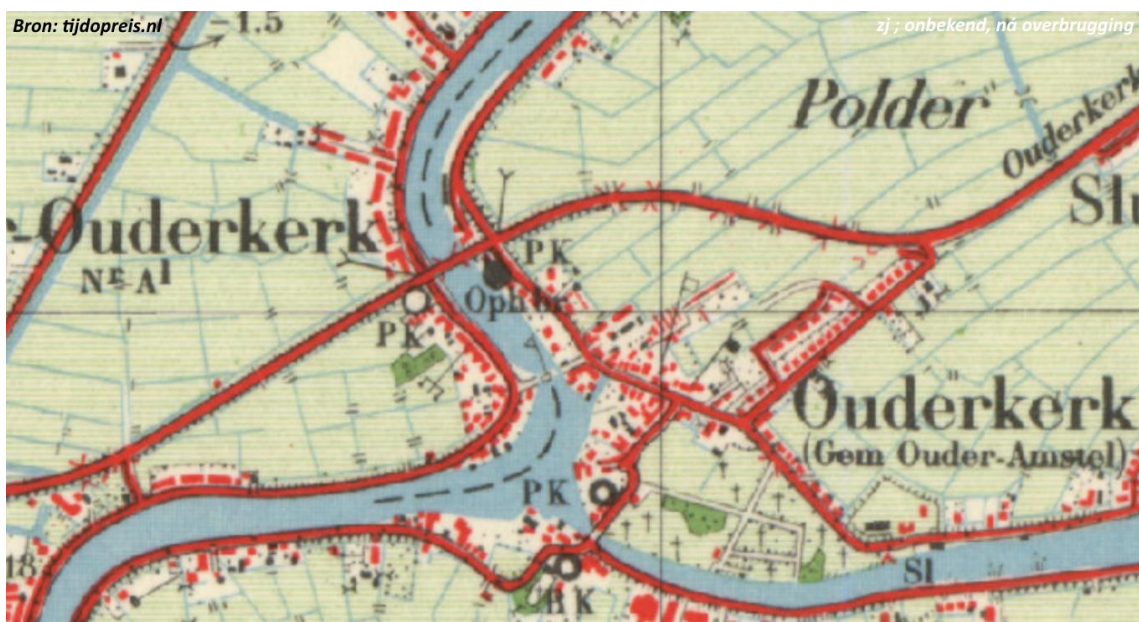
⁶ De tekst in deze paragraaf is deels één-op-één of toegespitst overgenomen van: www.monumentenouderamstel.nl

⁷ Van Ginkel Meester et al. Bron: dbnl.org

Op de kaart van het einde van de 19e eeuw (afb. 2.6) is de bebouwing op de westelijke oever richting het noorden uitgebreid met enkele bouwwerken. Het betreft hier mogelijk de school of de bebouwing die later moest wijken voor de aanleg van de brug en weg. Op de oostelijke oever staat op deze kaart ook nog een bouwwerk dat later moest worden gesloopt voor de brug.

Afb. 2.6 Kaart uit de tweede helft / einde van de 19^e eeuw of voor de overbrugging.

Afb. 2.7 Kaart van halverwege de 20^e eeuw, van na de overbrugging eind jaren 1930.

Op de kaart van na de overbrugging in de jaren 1930 is te zien dat de nieuwe weg door de voormalige weilanden is aangelegd en de oude bebouwingslinten langs de dijken doorsnijdt. Hiervoor is aan weerszijden van de rivier bebouwing verwijderd en zijn enkele wegtracés opnieuw aangelegd. Of van de oude bebouwing nog resten in de ondergrond voorkomen of dat deze geheel zijn verwijderd, is onduidelijk. In de tweede helft van de 20e eeuw is de bebouwing en bijbehorende infrastructuur in het omliggende gebied sterk toegenomen.

2.6 Overige bronnen

Ten behoeve van dit bureauonderzoek archeologie is geen navraag gedaan bij de lokale historische of archeologische vereniging. De website van www.monumentenouderamstel.nl leverde aanvullende gebiedsinformatie op. Daarnaast is uit andere bronnen duidelijk dat de oevers van de Amstel een verhoogde archeologische verwachting hebben. Aangezien het plangebied voor het merendeel bestaat uit bebouwing, bestrating of grasland (geen of geringe zichtbaarheid ondergrond) is de inschatting geweest dat de lokale waarnemingen zeer gering zullen zijn.

Er is ten behoeve van dit bureauonderzoek geen analyse van de klic-gegevens gedaan. De ondergrond van het plangebied ligt vol met infrastructuur (kabels en leidingen) vanwege de vele bebouwing en verkeerspunten. Deze kabels en leidingen hebben geen toegevoegde invloed op de archeologische verwachting van de bebouwde delen van het plangebied.

2.7 Archeologische verwachting

Op basis van het voorgaande kan de volgende gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied worden opgesteld.

Prehistorie

De archeologische verwachting voor de periode van de prehistorie (Steentijd tot en met IJzertijd) is voor het gehele plangebied laag. Het plangebied was gedurende deze periode te nat voor bewoning (wad daarna veen). Deze lage archeologische verwachting is tevens bevestigd in het gemeentelijk archeologiebeleid. Het is niet uitgesloten dat er binnen de veengronden toch archeologische resten kunnen worden aangetroffen uit deze perioden, met name de IJzertijd, echter de verwachting daarop is laag. Indien dit toch het geval is, zullen het waarschijnlijk vondsten uit de natte context zijn zoals vaartuigen, vis- of jachtgerei. Deze laten zich echter bij vooronderzoek moeilijk opsporen en worden gerekend tot de zogenoemde toevalsvondsten.

Romeinse Tijd

De archeologische verwachting voor de periode van de Romeinse Tijd is middelhoog tot laag. Eventueel zouden sporen uit deze periode verwacht kunnen worden op de oude oeverafzettingen van de Amstel, indien (nog) aanwezig, niet verspoeld tijdens de getijdenwerking in de middeleeuwen of bij het verplaatsen van de stroom nadien. Echter zijn deze oude afzettingen grotendeels bebouwd of afgedekt door de wegen of gebouwen (school). De verwachting is dat de eventuele Romeinse sporenniveaus reeds zijn verstoord door de bodemingrepen ten behoeve van deze infrastructuur. In de veengronden van de weilanden worden geen bewoningssporen verwacht, maar geheel uitgesloten is dat evenmin. Ook voor deze periode kunnen zogenoemde toevalsvondsten mogelijk zijn.

Middeleeuwen en Nieuwe Tijd

De archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is middelhoog. Het gebied is in cultuur gebracht vanaf deze periode. De oevers en dijken van de Amstel zijn sinds de Late Middeleeuwen in gebruik en in standgehouden. Binnen de ondergrond van het plangebied kunnen resten van bewoning, constructies ten behoeve van de waterhuishouding en sporen van menselijke activiteiten worden aangetroffen. De kans is echter aanzienlijk dat latere bodemingrepen (bouw school, aanleg wegen en andere infrastructuur, ophooglagen) de voorheen intacte sporen hebben verstoord of vernietigd. De grootste kans op de aanwezigheid van nog (redelijk) intacte archeologische sporen worden in de onbebouwde delen verwacht doch is binnen de rest van het bebouwde plangebied niet uit te sluiten.

De archeologische waarden kunnen bestaan uit sporen en resten van bewoning, landgebruik, waterhuishouding (dijklichamen, constructies, etc) en een breed scala van resten uit de materiële cultuur. Bewoning zal met name langs de oevers (hogere gronden / oeverwallen) hebben plaatsgevonden. Vanwege de relatief natte bodemcondities en de geringe ouderdom, is de conservering van dit materiaal mogelijk redelijk tot goed. De archeologische waarden worden direct vanaf maaiveld of onder de geroerde toplaag verwacht tot mogelijk enkele meters diepte (in het geval van constructies).

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Het plangebied ligt binnen het Hollands veengebied. Het thans zichtbare landschap is gedurende het Holoceen gevormd en in (sub)recente tijden vormgegeven. Volgens de Bodemkaart⁸ ligt het plangebied voor het merendeel binnen de kalkarme zeeleigronde. Meer specifiek binnen de Drechtvaaggronden bestaande uit zware klei. Een klein deel van het plangebied op de westelijke oever ligt binnen de Weideveengronden bestaande uit bosveen. De oevers of dijken langs de rivier zijn opgehoogd en dus niet lokaal gevormd. Het is onduidelijk waaruit dit ophoogmateriaal bestaat evenmin wat de herkomst van die grond is. Onder het asfalt zal granulaat (gebroken bouw materiaal) of iets dergelijks zijn aangebracht.

Op basis van het gemeentelijke archeologiebeleid (beide gemeenten) is de voorgenomen ontwikkeling archeologisch onderzoeksplichtig. Bij ruimtelijke ontwikkelingen van onderhavige omvang / project is volgens het beleid een inventariserend archeologisch onderzoek noodzakelijk.

De archeologische verwachting voor de periode van de prehistorie (Steentijd tot en met IJzertijd) is voor het gehele plangebied laag. Het plangebied was gedurende deze periode te nat voor bewoning. De archeologische verwachting voor de periode van de Romeinse Tijd is middelhoog tot laag. Eventueel zouden sporen uit deze periode verwacht kunnen worden op de oude oeverafzettingen van de Amstel, indien (nog) aanwezig, niet verspoeld tijdens de getijdenwerking in de middeleeuwen of bij het verplaatsen van de stroom nadien. De archeologische verwachting voor de periode Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is middelhoog. Het gebied is in cultuur gebracht vanaf deze periode. De oevers en dijken van de Amstel zijn sinds de Late Middeleeuwen in gebruik en in stand gehouden. Binnen de ondergrond van het plangebied kunnen resten van bewoning, constructies ten behoeve van de waterhuishouding en sporen van menselijke activiteiten worden aangetroffen.

3.2 Aanbeveling

Op basis van het voorgaande wordt geadviseerd in de onbebouwde delen van het plangebied een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen – verkennende fase. In de bijlagen staat een advieskaart met daarop aangegeven welke zones hiervoor in aanmerking komen. Dit betreffen de locaties waar een nieuwe wegaansluiting (noordelijke verbinding) gepland staat en de locaties waar een nieuwe sloot wordt aangelegd (ten oosten en ten westen van de brug). Het booronderzoek dient zich te richten op het in kaart brengen van de bodemopbouw en de daadwerkelijke archeologische trefkans van de gronden. Voorafgaande aan de voorgenomen bodemingrepen en werkzaamheden ter hoogte van de bestaande wegen en overbrugging wordt geadviseerd die werkzaamheden vrij te stellen van inventariserend onderzoek voorafgaand aan de civieltechnische uitvoering. Voor wat betreft de locatie van het te slopen schoolgebouw wordt geadviseerd de sloop vrij te geven wat betreft het aspect archeologie.

Overigens geldt te allen tijde dat indien tijdens grondwerkzaamheden archeologische of cultuurhistorische waarden, vondsten en/of sporen worden aangetroffen, altijd direct contact moet worden opgenomen met de bevoegde overheid in het kader van de wettelijke meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 53 en 54).

⁸ Bodemkaart 25 Oost Amsterdam, 1961.

Dit advies is zoals gebruikelijk voorgelegd aan de bevoegde overheid, in deze de provincie Noord-Holland. Deze stemt in met de inhoud, conclusie en aanbeveling van dit rapport.⁹

⁹ Akkoord in e-mail van drs. R.A. van Eerden (provinciaal archeoloog) aan F. Sinoo MSc (Sweco) d.d., 16 mei 2016.

Literatuur en bronnen

Literatuur

Berendsen, H.J.A. 2004. Fysische Geografie van Nederland. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

De Gans, W., & F. Bunnik 2011. *De loop van de Amstel in Amsterdam*, Een aardkundige benadering. In: Grondboor en Hamer, nr. 2. – www.aardkundigewaarden.nl

Van Ginkel – Meester *et al.*, zj. *Monumenten in Nederland, Noord-Holland*. www.dbnl.org

Bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) - www.ahn.nl – april 2016.

Amstelveen – gemeente website – archeologiebeleid / kaartbijlage RAAP-rapport 1630.

Amstelveenz.nl – afbeelding brug – maart 2016.

Archeologisch Informatiesysteem (Archis2). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.

Bodemkaart van Nederland, Blad 25 Oost Amsterdam. Schaal 1:50.000, Stiboka, Wageningen 1961.

Googlemaps – www.google.nl/maps - maart 2016.

Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de Provincie Noord-Holland - [//maps.noord-holland.nl](http://maps.noord-holland.nl) – maart 2016.

Monumenten Ouder-Amstel – www.monumentenouderamstel.nl – maart 2016.

Ruimtelijkeplannen.nl – www.ruimtelijkeplannen.nl – bestemmingsplan Buitengebied Noord en bestemmingsplan Ouderkerk aan de Amstel.

Bijlage 1

Ligging locatie op de topografische ondergrond

Ligging plangebied PIP Brug over de Amstel bij Ouderkerk aan de Amstel

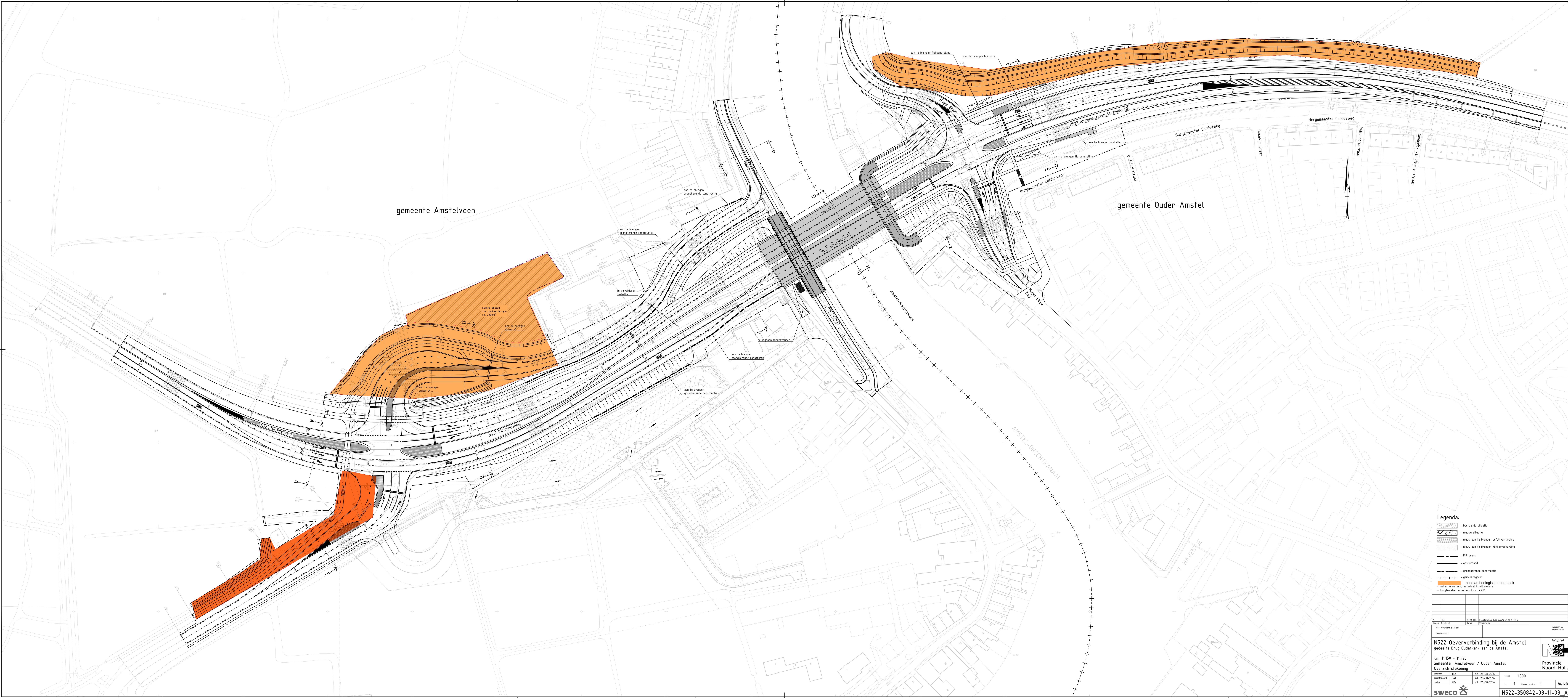

Bijlage 2

Ontwerp

Bijlage 3

Advieskaart vervolgonderzoek

- Legenda:**
- bestaande situatie
 - nieuwe situatie
 - nieuw aan te brengen scheidingsverharding
 - nieuw aan te brengen klinkerscheidingsverharding
 - PIP-grens
 - splitsingsband
 - grondvering constructie
 - gemeentegrens
 - zone archeologisch onderzoek
 - punten in meters, referentie in meters
 - hoogten in meters t.o.v. N.A.P.

N522 Oeververbinding bij de Amstel		gedeelte Brug Ouderkerk aan de Amstel	
Km. 11.150 - 11.970		Gemeente Amstelveen / Ouder-Amstel	
Overzichtstekening		Provincie Noord-Holland	
getekend	TJA	td. 25-08-2025	schaal 1:500
getekend door	TJA	td. 25-08-2025	
geaan	BDP	td. 25-08-2025	
1		1	8/1x1890
SWECO		N522-350842-08-11-03 A	